

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СІОУЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БЕЛАРУСІ, КІРАУНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНЕМАТАГРАФІІ БССР І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОУ ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР

№ 21 (668)

Субота, 22 мая 1948 года.

Цана 50 кап.

АДКАЗ І. В. СТАЛІНА НА АДКРЫТАЕ ПІСЬМО ПАНА УОЛЕСА

Я думаю, што ў радзе палітычных дакументаў апошняга часу, якія маюць сваёй мэтай умацаванне міру, наладжанне міжнароднага супрацоўніцтва і забяспечанне дэмакратыі, адкрытае пісьмо пана Уолеса, кандыдата ў прэзідэнты ЗША ад грэйскай партыі, з'яўляецца найбольш важным дакументам.

Адкрытае пісьмо пана Уолеса нельга лічыць проста дэкларацыяй аб пажаданасці палепшання міжнароднага становішча, аб пажаданасці мірнага ўрэгулявання рознагалоссяў паміж СССР і ЗША, аб пажаданасці адштурхання шляхоў для такога ўрэгулявання. Недастатковасць заявы Урада ЗША ад 4 мая і адказу Урада СССР ад 9 мая заключаецца ў тым, што яны не ідуць далей дэкларавання пажаданасці ўрэгулявання совецка-амерыканскіх рознагалоссяў.

Важнае значэнне Адкрытага пісьма заключаецца ў тым, што яно не абмяжоўваецца дэклараваннем, а ідзе далей, робіць сур'езны крок наперад і дае канкрэтную праграму мірнага ўрэгулявання рознагалоссяў паміж СССР і ЗША.

Нельга сказаць, што Адкрытае пісьмо пана Уолеса ахапляе ўсе без выключэння пытанні рознагалоссяў. Нельга таксама сказаць, што некаторыя фармуліроўкі і камментарыі Адкрытага пісьма не маюць патрэбы ў палепшанні. Але не ў гэтым цяпер галоўнае. Галоўнае заключаецца ў тым, што пан Уолес робіць у сваім пісьме адкрытую і сумленную спробу даць канкрэтную праграму мірнага ўрэгулявання, канкрэтных прапановы па ўсіх асноўных пытаннях рознагалоссяў паміж СССР і ЗША.

Гэтыя прапановы вядомы ўсім: аб усеагульным скарачэнні ўзбраенняў і забароне атам-

най зброі; аб заключэнні мірных дагавораў з Германіяй і Японіяй і аб вывадзе войск з гэтых краін; аб вывадзе войск з Кітая і Карэі; аб пазаве суверэнітэта асобных краін і неўмяшанні ў іх унутраныя справы; аб недапушчэнні ваенных баз у краінах, якія з'яўляюцца членамі Арганізацыі Аб'яднаных нацый; аб усямерным развіцці міжнароднага гандлю, які выключае ўсякую дыскрымінацыю; аб дапамозе і эканамічным аднаўленні краін, якія пацярпелі ад вайны, у рамках Арганізацыі Аб'яднаных нацый; аб абароне дэмакратыі і забяспечанні грамадзянскіх правоў ва ўсіх краінах і да т. п.

Можна згаджацца або не згаджацца з праграмай пана Уолеса. Але адно ўсё-ж бяспрэчна: ні адзін дзяржаўны дзеяч, які мае клопаты аб міру і супрацоўніцтве народаў, не можа прайсці міма гэтай праграмы, бо яна адлюстроўвае надзеі і імкненні народаў да ўмацавання міру і бяспрэчна будзе мець падтрыманне з боку многіх мільянаў «простых людзей».

Я не ведаю, ці ўхваляе Урад ЗША праграму пана Уолеса, як базу для пагаднення паміж СССР і ЗША. Што датычыць Урада СССР, то ён лічыць, што праграма пана Уолеса магла-б паслужыць добрай і плённай базай для такога пагаднення і для развіцця міжнароднага супрацоўніцтва, бо Урад СССР лічыць, што, не гледзячы на адрозненне эканамічных сістэм і ідэалогій, суснаванне гэтых сістэм і мірнае ўрэгуляванне рознагалоссяў паміж СССР і ЗША не толькі магчымы, але і безумоўна неабходны ў інтарэсах усеагульнага міру.

17 мая 1948 года.
Масква.

ТАВАРЫШУ Нікалаю Міхайлавічу ШВЕРНІКУ

Цэнтральны Камітэт Усесаюзнай Комуністычнай партыі (большэвікоў) і Совет Міністраў Саюза ССР гарача вітаюць Вас у дзень Вашага шасцідзесяцігоддзя.

Усё сваё свядомае жыццё Вы прысвяцілі рэвалюцыйнай барацьбе за справу рабочага класа, за камунізм, з чэсцю выконваючы задачы, якія ставіла перад Вамі большэвіцкая партыя.

Жадаем Вам, дарагі Нікалаю Міхайлавіч, многіх гадоў здароўя і далейшай паспяховай работы на карысць нашай вялікай Радзімы, на карысць совецкага народа.

Цэнтральны Камітэт ВКП(б).

Совет Міністраў Саюза ССР.

М А С К В А

Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР

Таварышу ШВЕРНІКУ Нікалаю Міхайлавічу

Дарагі Нікалаю Міхайлавіч!

Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР, Совет Міністраў Беларускай ССР і Цэнтральны Камітэт Комуністычнай Партыі (большэвікоў) Беларусі ад імя ўсяго беларускага народа гарача вітаюць і віншуюць Вас, вернага саратніка вялікага Сталіна, з днём Вашага 60-годдзя.

Працоўныя Совецкай Беларусі доўгія гады ведаюць Вас, як выдатнага дзяржаўнага дзеяча і нястомнага барацьбіта за шчасце многімільённага совецкага народа, за эканамічны і культурны росквіт нашай совецкай Радзімы.

Вы ўсё сваё свядомае жыццё прысвяцілі вялікай справе партыі Леніна—Сталіна — гераічнай барацьбе за пабудову комуністычнага грамадства. На ўсім працягу Вашай грамадска-палітычнай дзейнасці Вы з чэсцю выконвалі задачы, якія ставіла перад вамі большэвіцкая партыя.

Знаходзячыся на пасту кіраўніка вярхоўнага органа ўлады Совецкай дзяржавы, Вы па-большэвіцку змагаецеся за далейшае ўмацаванне дружбы народаў нашай краіны, за няўхільны рост магутнасці Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік.

Жадаем Вам, дарагі Нікалаю Міхайлавіч, многіх і многіх год здароўя і паспяховай работы на шчасце гераічнага совецкага народа і любімай Соцыялістычнай Радзімы.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР
Совет Міністраў БССР
Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі

У К А З

Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР

Аб узнагароджанні Ганаровай Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР дзіцячага Письменніка Беларусі Янку Маўра (Фёдарова Івана Міхайлавіча)

У сувязі з 65-годдзем з дня нараджэння і 25-годдзем літаратурнай дзейнасці, узнагародзіць дзіцячага пісьменніка Беларусі Янку Маўра (Фёдарова Івана Міхайлавіча) Ганаровай Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР В. КАЗЛОУ.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР А. БОНДАР.

19 мая 1948 г.
гор. Мінск.

Янку Маўру

ДАРАГІ ІВАН МІХАЙЛАВІЧ!

Праўленне Саюза совецкіх пісьменнікаў БССР гарача вітае Вас у дзень 65-годдзя Вашага нараджэння і 25-годдзя літаратурнай дзейнасці.

У Вашай асобе, Іван Міхайлавіч, беларуская совецкая літаратура мае аднаго са старэйшых пісьменнікаў, які ўсю сваю шматгадовую творчую працу прысвяціў выхаванню самага юнага пакалення нашага народа — нашых дзяцей.

Ваша любоў да дзяцей, веданне іх

Праўленне Саюза совецкіх пісьменнікаў Беларусі:

Янк. Колас, Міхась Лынькоў, Кандрат Крапіва, Пятрусь Броўка, Аркадзь Куляшоў, Максім Танк, Пятро Глебка, Пімен Панчанка, Ілья Гурскі, Павел Кавалёў, Міхась Клімковіч, Віталі Вольскі, Сцяпан Майхровіч.

Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік Таварышу ШВЕРНІКУ Нікалаю Міхайлавічу

Дарагі Нікалаю Міхайлавіч!

Прэзідыум Вярхоўнага Савета Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік шле Вам, вернаму саратніку таварыша Сталіна, кіраўніку вярхоўнага органа Совецкай дзяржавы, у дзень Вашага шасцідзесяцігоддзя сваё сардэчнае прывітанне.

З юнацкіх гадоў Вы прысвяцілі сваё жыццё барацьбе рабочага класа за разнаволенне працоўных ад эксплуатацыі і прыгнёту, барацьбе за камунізм. Як выпрабаванага большэвіцка партыя вылучала Вас на важнейшыя дзяржаўныя і грамадскія пасады. На працягу многіх гадоў Вы ўзначальвалі кіруючы орган прафесіянальных саюзаў, мабілізуючы рабочыя масы на паспяховае выкананне сталінскіх пяцігодак. Вы з дастойнасцю прадстаўлялі совецкія прафесіянальныя саюзы ў міжнародным профсаюзным руху.

У гады Вялікай Айчыннай вайны Вы правялі вялікую работу па эвакуацыі ў глыбіню краіны прамысловых прадпрыемстваў, па забяспечэнню рабочай сілай прамысловасці, будаўніцтва і транспарту.

У сучасны момант, надзелены высокім даверам працоўных нашай краіны і партыі, Вы кіруеце вярхоўным органам улады Совецкай дзяржавы.

На ўсім працягу Вашай грамадска-палітычнай дзейнасці працоўныя нашай краіны ведаюць Вас, як вернага сына свайго народа, гарачага патрыёта соцыялістычнай Радзімы.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік жадае Вам, дарагі Нікалаю Міхайлавіч, здароўя і сіл на многія гады для далейшай плённай работы па ўмацаванні Совецкай дзяржавы, дзеля добра працоўных нашай краіны.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік

УКАЗ ПРЕЗІДУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА СССР Аб узнагароджанні таварыша ШВЕРНІКА Н. М. ордэнам Леніна

У сувязі з шасцідзесяцігоддзем пад увагу яго выдатныя заслугі за дзяржаўна-партыйна-соц. дзейнасць і совецкім народам, дэма Вярхоўнага Савета СССР, узнагародзіць тав. Шверніка Нікалаю тав. Шверніка Н. М. і прымаючы Міхайлавіча ордэнам Леніна.

Намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР І. ВЛАСАУ.

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР А. ГОРКІН.

Масква, Крэмль.
18 мая 1948 г.

РАБОТУ БІБЛІЯТЭК—НА ЎЗРОВЕНЬ ЗАДАЧ ДНЯ

Да Вялікай Айчыннай вайны бібліятэкі Беларускай ССР налічвалі шмат мільянаў кніг палітычнай, навуковай, мастацкай і іншай літаратуры. Амаль у кожным калгасе, у гаспадарчых аб'ектах і гарадах, былі свае бібліятэкі. Для лепшага абслугоўвання калгаснікаў на перыферыю накіроўваліся спецыяльныя бібліятэкі-перасоўкі. Усё гэта было знішчана нямецка-фашысцкімі акупантамі за час іх гаспадарвання ў рэспубліцы. Знішчаліся як кнігі, так і будынкі бібліятэк. Пасля вызвалення нашай рэспублікі на яе тэрыторыі не існавала ніводнай бібліятэкі.

Патрэбы былі вялікія нагамані партыйных і совецкіх арганізацый, работнікаў культурна-асветных устаноў, каб стварыць бібліятэкі не толькі ў гарадах і раённых цэнтрах, але і на вёсцы. Патрэбы былі вялікія грамадзянска-адукацыйныя. Большэвіцкая партыя, совецкі ўрад і асабіста таварыш Сталін выявілі выключны клопаты аб узняцці культурнага ўзроўня нашага народа. Для аднаўлення бібліятэк былі адлучаны патрэбныя сродкі. У сваю чаргу, цэнтральныя бібліятэкі братніх рэспублік і асабліва бібліятэкі Масквы і Ленінграда далі нашай рэспубліцы са сваіх кніжных фондаў вялікую колькасць літаратуры.

Да канца 1947 года па Беларускай ССР мы ўжо мелі 12 абласных, 22 гарадскія, 175 раённых, 153 сельскія бібліятэкі і 2550 бібліятэк пры хатах-чытальных. Да гэтага ліку трэба яшчэ дадаць 470 бібліятэкаў іх ёсць пры п'яці сярэдніх школах, тысячы бібліятэк пры сямейных і пачатковых школах, а таксама пры фабрычна-заводскіх клубах і вышэйшых навуковых установах.

З асаблівай інтэнсіўнасцю праішло аднаўленне бібліятэк у Віцебскай вобласці. Там абласны аддзел культасветработы (заганды аддзела М. Харкевіч) пры дапамозе партыйных і совецкіх арганізацый правяў выключна вялікую работу па арганізацыі і камплектаванні бібліятэк. Аблыканком знайшоў на вёсцы літаратуры дадатковыя сродкі. Значная колькасць кніг была сабрана ў сельскіх населеннях. Гэта дало магчымасць мець, акрамя раённых, непасрэдна пры хатах-чытальных звыш 100 бібліятэк, кніжны фонд кожнай з якіх складала, без уліку брашуры, не менш 1.000 кніг. Сам па сабе гэты факт змяняльны ішчэ і тым, што вобласць пашырыла лік культасветработнікаў. Згодна Пастановы Савета Міністраў СССР ад 29 лістапада 1947 года ў кожнай хата-чытальні, бібліятэка якой налічвае звыш 1000 кніг, уводзіцца дадаткова па штату п'яць бібліятэкар.

Пакуль што, за выключэннем Віцебскай і Маладзечанскай абласцей, лік бібліятэк пры хатах-чытальных з колькасцю кніг у 1000 экзэмпляраў вельмі і вельмі нізкі.

Многія нашы бібліятэкі сталі сапраўднай школай павышэння ідэйнага і культурнага ўзроўню працоўных. Іх дзейнасць не абмяжоўваецца толькі прыёмам і выдачай кніг. Рэдакцыйныя праводзяць вялікую палітычную і культурную работу сярод чытачоў, наладжваюць выстаўкі кніг, літаратурныя вечары, праводзяць гутаркі, чытаюць лекцыі і г. д. У мінулым годзе работнікі Віцебскай абласной бібліятэкі правялі 21 даклад і лекцыю на грамадска-палітычны, літаратурны, навуковы і іншыя тэмы, літаратурныя вечары, прысвечаныя разбору «Маладой гвардыі» А. Фадзеева і «Аповесці аб сапраўдным чалавеку» Б. Паляянога, музычна-мастацкі вечар, прысвечаны творчасці выдатнага рускага кампазітара М. Глінкі.

Усе бібліятэкі рэспублікі ўключылі ў сацыялістычнае спарніцтва на лепшае абслугоўванне чытача і лепшую пастаўку масава-палітычнай работы. Спартбінтэца выявіла добрыя арганізатарскія здольнасці многіх бібліятэчных работнікаў, іх жаданне, як мага лепш абслугоўваць чытачоў. Пінская абласная бібліятэка арганізавала для інвалідаў Айчыннай вайны дастаўку кніг дадому. За мінулы год з дастаўкай дадому было выдана бібліятэкай 350 экзэмпляраў рознай літаратуры.

Вялікую цікавасць выяўляюць чытачы да твораў В. І. Леніна і І. В. Сталіна. У сувязі з гэтым унікае пытанне, каб у адрас кожнай сельскай бібліятэкі ішлі падпісаныя выданні Твораў В. І. Леніна і І. В. Сталіна.

Вопыт работы Пастаўскай раённай бібліятэкі, Маладзечанскай вобласці, якія ў 1947 годзе за добрую работу атрымалі першую прэмію Камітэта па справах культурна-асветных устаноў пры Совеце Міністраў БССР і Беларускага рэспубліканскага камітэта профсаюза палітасветустаноў, павінен быць перанят і іншымі бібліятэкамі. У работніках Пастаўскай бібліятэкі варты паучыцца добрай арганізацыі абслугоўвання чытача, правядзенню масава-палітычных мерапрыемстваў, прапагандзе совецкай кнігі.

Гаворачы аб значных поспехах, якіх дамагліся ў сваёй працы асобныя бібліятэкі, нельга не адзначыць, што ў некаторых абласцях рэспублікі наладжана бібліятэчная работа

аддзельна вельмі мала ўвагі. Многія загадкі абласных аддзелаў культуры і сельскай гаспадаркі забыліся, што бібліятэкі з'яўляюцца асяродкам камуністычнай культуры, што добрая арганізацыя бібліятэчнай работы будзе значна садзейнічаць ідэйна-палітычнаму выхаванню мас. Інакш, чым можна вытлумачыць такое становішча, што ў Мінскай, Магілёўскай, Гродзенскай абласцях няма ні ў адной з хата-чытальных бібліятэк, колькасць кніг якой пераўважала-б 1000 экзэмпляраў? Больш таго, Скідзельская раённая бібліятэка, Гродзенскай вобласці, налічвае ізначную колькасць кніжак, прычым, значная частка іх—устарэлыя брашуры. Хіба-ж можна пры такой колькасці літаратуры добра арганізаваць бібліятэчную работу?

Неабходна шырэй разгарнуць агітацыйна-масавую работу пры бібліятэках, шырэй прапагандаваць кніжныя навіні палітычнай, навуковай, сельскагаспадарчай і мастацкай літаратуры.

Трэба значна палепшыць работу рэспубліканскага бібліятэчнага калектара. Факты гавораць, што ў яго дзейнасці было шмат недахопаў. Зарэгістраваны такія выпадкі, калі ў асобныя бібліятэкі засылалася па паўсотні і больш экзэмпляраў кнігі аднае і тае-ж назвы, калі работнікі бібліятэкара не ўлічвалі запатрабаванія раённых і сельскіх бібліятэк, не рэзавалі на іх скаргі. Работнікі бібліятэкара пры рассылцы кніг павінны ведаць, што патрэба бібліятэкам, якія кнігі яшчэ ўжо атрымалі, каб не паўтараць засылку кніг аднае і тае-ж назвы.

Трэба дамагчыся такога становішча, каб усе кнігі, накіраваныя ў раён і сяло, лаходзілі да бібліятэкі, каб не было такіх выпадкаў, калі частка лепшай літаратуры асыдае ў асабістых бібліятэках работнікаў абласных і раённых арганізацый.

Трэба па-сур'езнаму арганізаваць гандаль кнігамі ў раённых цэнтрах і на вёсцы. Раймагі, а тым больш сельмагі, зусім не займаюцца продажам кніг сельскаму насельніцтву, не маюць спецыяльных кніжных аддзелаў. Гандлюючыя арганізацыі занябалі кніжны гандаль, не звязваючы літаратуры ў вёску. Наспела пытанне аб адкрыцці на перыферыі спецыяльных кніжных кіёскаў.

Хуткае пашырэнне сеткі бібліятэк, усё ўзрастаючае іх выхаванне значэнне патрабуюць ад Камітэта па справах культурна-асветных устаноў пры Совеце Міністраў БССР арганізаваць справу так, каб узняць работу бібліятэк рэспублікі на новы, больш высокі ўзровень, адпавядаючы задачам дня.

М. І. Ром.

Р. М. Гідра.

Б. В. Асаф'ев.

І. А. Цат-Келша.

ЛАУРЭАТЫ СТАЛІНСКІХ ПРЭМІЙ

Да 25-годдзя літаратурнай дзейнасці Янкi МАЎРА

ЯНКА МАЎР

Ул. МЕХАЎ

Цяжка прыгадаць яшчэ аднаго беларускага пісьменніка, які б карыстаўся такой любоўю нашай дзятвары, як Янка Маўр.

Вострая інтрыга, па-майстарску пабудаваны сюжэт, дакладнасць пры апісанні з'яўлення прыроды, раслінаў або жывёл далёкіх неведомых краін вабяць да яго твораў дамытлівы розум юнага чытача, праны да ўсяго назваданага і захапляючага.

Кнігі Янкi Маўра шырока вядомы і сярод дарослых. Гэта гаворыць за тое, што ў творах выдатнага дзіцячага пісьменніка займаюцца сюжэты спалучаюцца з глыбінёй думкі і ідэйнай мэтанакіраванасцю.

Янка Маўр — адзін у сваім жанры беларускі савецкі пісьменнік, творы якога маюць навукова-прыкладны характар. Героі большасці яго твораў дзейнічаюць у тых жа умовах, у якіх дзейнічалі героі раманаў Жуль Верна, Фенімора Купера і Майн-Рыда. Але ў Маўра, саўвядома пісьменніка, зусім іншы погляд на людзей. У яго творах адчуваецца гарачае спачуванне сваім героям. Сімпаціі яго цалкам на баку чалавека, прыгнечанага сацыяльнай несправядлівасцю, якая пануе ў краінах капіталізма.

Выразна адчуваецца гэтыя сімпатыі аўтара ў апавесці «Сын вядзьмакі», у якой вырашаецца праблема маральнай перавагі прыгнечанага сына калоніі над «цывілізаванымі» прадстаўнікамі эксплуатацыйнага класаў. Маўр малюе два вобразы, якія супрацьстаўляе адзін аднаму — вобразы фўйджынца Манга і англічанкі мiс Грэт.

Смелым, дамытлівым і вольналюбывым сынам прыроды намалюваны ў апавесці Манг. Воляю лёса ён апынуўся на неаселеным востраве разам з дзвюхчыннай-англічанкай, якая трапіла сюды пасля крушэння карабля. І колькі ўнутранага высокародства выявілася ў Манга, які рызыкуючы ўласным жыццём, выратаваў сваю «белую птушку» і ўвесь час чула клапаціўся аб ёй, пакуль іх абодвух не падабраў карабель, што ішоў мiма.

У падзяку за выратаванне жонка мiс Грэт завезла сына вядзьмакі ў Лондан, прыстроіла яго лакеем у рэстаран, і зусім забылася, што на свеце існуе нейкі Манг. Праз некаторы час яго зноўлілі, і адзінока хлапец апынуўся на вуліцы, «... сярод тысяч беспрацоўнага людю — белых, чорных, жоўтых, бурых».

Як бачым, у Манга аказалася на многа больш прыгожых чалавечых якасцяў — высокародства, смеласці, гуманнасці, самаадданасці, — чым у рафінаванай «адукаванай» англічанкі.

Але Маўр далёкі ад сентымпентальнасці, далёкі ад таго, каб плакаць над нешчасным лёсам сваіх герояў. Характары яго герояў рэальны і фармуецца ў барацьбе з прыгнятальнікамі за свае чалавечыя правы. Успомнім у гэтай сувязі рамана «Амок».

«Амок» — гэта хвароба. Прыпадзіць яе звычайна з'яўляецца ў выніку цяжкага жыцця, калі чалавек не вытрымлівае пакут. Цярплівасць можа страціць і цэлы народ.

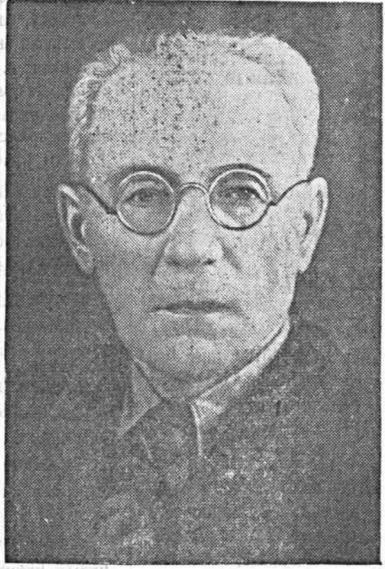
«Недзе ў глыбіні збіраецца гнеў і роспач соцен годоў. Збіраецца ціха, стрывана... і таксама выльецца ў адзіны вялікі «амок».

У гэтых словах закладаецца ідэя рамана, у аснову якога пакладзены сапраўдны падзеі, што адбыліся ў галаандскай калоніі на Яве, у 1926 годзе.

Пісьменнік паказвае, як у сэрцах заныволеных каланіяльным уціскам людзей нарастае гнеў супроць імперыялістаў. Гнеў гэты прываецца ў паўстанні, што ахаллае ўсю краіну. На чале паўстання становіцца дэшевны сын яванскага народа. І хця яна стыхіна, дрэнна падрыхтаваныя паўстанцы разбіта — раман напоўнены аптымізмам.

Вострая сацыяльная накіраванасць — вось што, у першую чаргу, вызначае творы Янкi Маўра, падзеі ў якіх адбываюцца ў Італіі, Інданезіі, Новай Гвінэі і іншых краінах, размешчаных у трапічных раманых, апавесцях і наведаных пісьменнікам выкрывае той сацыяльны лад эксплуатацыйнага і прыгнёту, пры якім цэйдонскі хлопчык вымушаны гiнуць дзеля таго, каб жонка «нафтавага караля» мела яшчэ адну цацку з жэмчуга («Слэзы Тубэ»); другі хлопчык — губляецца дзеля пацехі белага пана, які шукае вострых пацудыў («Незвычайна прынада»); матроскі дзеці застаюцца сіротамі, бо іх бацькі загінулі, выратавоўчы звароў капіталіста («Звары на караблі»).

Другая характэрная рыса твораў Янкi Маўра — гэта іх пазнавальны характар. Безумоўна, галоўнае ў яго творах — людзі, іх жыццё, іх лёс. Але пісьменнік лічыць сваім абавязкам расказаць юнаму чытачу пра жыццёвы і раслінны свет паўднёвых краін. Аўтар выкарыстоўвае кожны зручны выпадак, каб расказаць і пра дзіўнае дрэва фукус, і пра велічэзнага асмінога, і пра вулкан Кракатау, і пра маленькую прыгажуню — райскую птушку.

Наогул, на ўсім сваім дваццаціпятигодным творчым шляху Маўр заўсёды сур'ёзна ставіўся і ставіцца да выхавальнай ролі пісьменніка. У асобе Маўра ўдала спалучаны пісьменнік і педагог. Добры знаўца дзіцячай псіхікі, ён стараецца не толькі задаволіць зацікаўленасць свайго дамытлівага чытача, але і накіраваць гэтую цікаўнасць у патрэбнае, карыснае рэчышча. Цябе цікавіць усё таемнае, назваданае, — быццам гаворыць ён юнаку, — ты марыш аб падарожжах па джунглях і цэлым ноч у захапленні сядзіш над раманам Жуль Верна. А ты добра паглядзі навокал сябе: ці ўсё тут табе вядома, ці ўсё ты вывучыў?

І пісьменнік піша апавесць «Палескія рабiнзоны», у якой, выкарыстаўшы навукова-прыкладны жанр, расказавае пра нашу Палессе, яго цудоўную багатую прыроду.

Вялікую выхавальную ролю мае і

Янка Маўр нарадзіўся 12 мая 1883 года.

Бацька яго працаваў стэльныміх у партовым горадзе Лiбава. Пасля заўчаснай смерці бацькі, маці пераехала з сынам у вёску Лебянішкі, Ковенскай губерні, да сваякоў.

Пра жыццё ў гэтай вёсцы Янка Маўр расказаў у аўтабіяграфічнай апавесці «Шлях з цемры».

Пасля сканчэння пачатковай школы, якую ўтрымліваў прыгнечаны пап, Маўр уладца паступіў у ковенскае рамесніцкае вучылішча. Тут Маўр пачынае захапляцца мастацкай літаратурай. Ён чытае ўсё, што трапляецца пад рукі.

Аднойчы яму прышлося стражана здзіўляцца: прачытаў новую кнігу, і ў ёй зусім не аб тым расказаецца, што ў раней прачытаных кнігах. Падлядзю ў гэтай кніжцы, сядзіў і прачытаў — І. С. Тургенеў. Так ён пазнаёміўся з сапраўднай мастацкай літаратурай.

Вучоба і выхаванне ў школе ішло, як кажа пісьменнік, самапасам. У класах на ўсе прадметы быў толькі адзін настаўнік.

У 1899 годзе Маўр, нарэшце, скончыў вучылішча. Вышаў з яго падмайстрам па слясарнай справе. Матчына мара збылася: сын вышаў у людзі!

Але... вышаў ён у людзі ў літаральным сэнсе. Падмайстру Івану Фёдараву ва ўмовах царыма не знаўшыся працы па спецыяльнасці. Ідзі куды хочаш — ці ў людзі, ці за людзі, а ўсюды адказ адзін: куды табе — сваіх звальняем...

Жаданне вучыцца не пакідае будучага пісьменніка, і ён з вялікімі цяжкасцямі паступае ў Панявешскую настаўніцкую семінарыю.

У семінары Маўр упершыню наладжвае сувязі з рэвалюцыйна настроенай моладдзю, чытае нелегальную літаратуру.

Начальства прахлава пра рэвалюцыйна і антырэлігійныя настроі студэнта Фёдарова і выключыла яго з апошняга курса вучылішча. Паліцыя паспяшылася адразу ж узяць у яго падліску, каб ён не наведваў знаёмых семінарыстаў і не рабў на іх крамоўнага ўплыву.

Маўр застаецца ў тым жа Панявешы і займаецца выпадковымі прыватнымі ўрокамі. У яго пакойчыку часта збіраюцца сябры па семінары; тут вядзецца сходы, чытаецца нелегальная рэвалюцыйная літаратура; на імя Маўра ў пісьмовых канвертах прысылаецца з Жэневы надрукаваная на папрускай мове большэўцкая газета «Іскра». Сам Маўр шмат чытае.

Шлях пісьменніка

Алесь ЯКІМОВІЧ

Упершыню знаёміцца з творамі Карла Маркса і Фрыдрых Энгельса. Светапогляд яго пашыраецца. Пасля ўпартай падрыхтоўкі ён здае экзамены экстрэмам за курс семінары. Маўр займае пасаду афіцыйнага памочніка настаўніка, спачатку пад Панявешам, а потым у вёсцы Быгача на Барысаўшчыне. Узніцца вышэйшай пачатковай школы ў гэтай вёсцы, і ён уладца паступіў у гэтую школу ў якасці настаўніка. А ўся справа была ў «рэпутацыі».

Завочна ён знаёміцца з маладым настаўнікам з пад Смаленскім Канстанцінам Міхайлавічам Міцкевічам (Якубам Коласам).

У ліпені 1906 года Якуб Колас сабраў у Мікадаеўшчыне першы нелегальны зезд настаўнікаў, сярод дэлегатаў гэтага з'езда быў і настаўнік Іван Фёдарав.

Вядома, чым закончыўся гэты зезд. Толькі праз пяць год жабрака існавання без працы Маўру ўдалося знайсці работу ў Мінскай прыватнай гандлёвай школе.

Надыйшоў Кастрычнік. У Івана Міхайлавіча Фёдарова пачалася новая біяграфія. Цяпер ён — не памочнік, а сапраўдны педагог савецкай школы, дзееч народнай асветы. Маўр працуе ў школах, у Наркамасветы, загадвае школьным аддзяленнем, прымае актыўны ўдзел у арганізацыі настаўніцкіх прафсаюзаў, часта выбіраецца дэлегатам на настаўніцкія кан'ферэнцыі, з'езды.

Перад ім — шырокае поле дзейнасці на карысць працоўнага народа.

Пісьменніцкая дзейнасць Маўра — гэта працяг яго педагогічнай дзейнасці.

Яго першая кніга «Чалавек ідзе» нагадвае экскурсію ў глыб вясю.

Абапіраючыся на вучэнне Фрыдрых Энгельса і Чарльза Дарвіна, пісьменнік малюе мастацкія карціны з жыцця дагістарычнага чалавека.

Як географ, Маўр зрабў з чытачамі цікавы і карысны падарожжы па шмат якіх краінах свету. Ён напісаў рад апавяданняў, апавесці «У краіне райскай птушкі», «Сын вядзьмакі», «Амок», «Паней», і апавесці «Палескія рабiнзоны», ён зрабў талко-ж падарожжа па нашым беларускім Палессі. Далёкія «экзатычныя» краіны цікавілі многіх буржуазных пісьменнікаў.

Але прыгодніцкія творы буржуазных пісьменнікаў нічога агульнага не маюць з творамі нашага саўвядомага пісьменніка Маўра. Маўр выкрывае сапраўдны твар каланізатараў. Пісьменнік паказваў імкненне каланіяльных народаў да разна-

волення, іх упартую барацьбу за вызваленне ад уціску імперыялістаў.

Капштоўнае ў гэтых кнігах і тое, што яны напісаны на падставе глыбокага, усебаковага вывучэння матэрыяла. Фактычны матэрыял для апавесці «У краіне райскай птушкі» аўтар запачыціў з мемуараў вядомага рускага падарожніка Міклухі-Маклака; у апавесці «Сын вядзьмакі» выкарыстаны матэрыялы з кнігі «Падарожжа па Паўднёвай Амерыцы» рускага падарожніка Юніна.

У 1926 годзе ўвесь свет напружана сачыў за ходам вярхоўнай барацьбы яванцаў з галаандскімі каланізатарамі. Гэта была падзея сусветнага значэння. Паўстанне пачалося на галаандскім ваянным караблі «Саардам». Хутка яно ахапіла ўсю краіну. Мірны і ціхі яванскі народ не вытрымаў здзекаў і пад кіраўніцтвам сваіх правадыроў-камуністаў узяўся на барацьбу з прыгнятальнікамі.

Маўр з хваляваннем чытаў тэлеграмы з Батавіі, усе матэрыялы пра Інданезію.

Карыстаючыся мовай эсперанта, ён збірае цікавыя фактычныя матэрыялы і пачынае пісаць рамана аб паўстанні на далёкай Яве.

Мінаюць гады. Цяпер пры перагляданні кнігі Маўр робіць у канцы прыпіску: паўстанні на Яве не спыняюцца; яны толькі часамі заціхаюць, каб потым выбухнуць зноў з яшчэ большай сілай. І яны не спыняцца, пакуль будуць існаваць калоніі і каланізатары, пакуль каланізатары не будуць знішчаны.

Вялікае значэнне ў выхаванні нашых дзяцей і моладзі маюць такія творы, як «Палескія рабiнзоны», «ТВТ», новыя апавяданні.

Апавяданні Маўра, напісаныя ў апошнія гады, сведчаць аб далейшым творчым росце аўтара. У іх пісьменнік адшукаў ад прыгодніцкага жанра. Тэмы апавяданняў ён бярэ з нашага багатага сучаснага жыцця.

Нядаўна крытыка адзначала недахопы ў апавесцях «Шлях з цемры», «У краіне райскай птушкі». Гэтыя справядлівыя заўвагі дапамогуць пісьменніку зрабўць свае творы яшчэ больш дасканалымі ў ідэйнай і мастацкай адносінах.

Маўр прайшоў вялікі жыццёвы шлях, як педагог і пісьменнік, ён чыста і аддана служыў і служыць свайму народу. Імя яго даўно стала вядомым чытачам усіх пакаленняў.

Шчыра вітаючы юбіляра, пажадаем яму яшчэ доўгі год жыцця і новых поспехаў у нашай савецкай літаратуры.

Ленінградская хроніка

Гэтымі днямі ў Ленінградзе выйшаў у свет Анталогі беларускай паэзіі. У кнізе прадстаўлены паэтычныя творы, пачынаючы з паэмы «Тарас на Парнасе» і канчаючы вершамі маладых беларускіх паэтаў.

У Анталогіі — пятнаццаць тысяч вершаваных радкоў. Кніга вышла пад рэдакцыяй лаўрэатаў Сталінскай прэміі А. Пракофьева, Я. Коласа, П. Броўкі і паэтаў Н. Браўна і П. Глебкі. Кніга добра аформлена.

У бліжэйшы час у выдавецтве «Савецкі пісьменнік» выйдзе вялікі зборнік «Беларускія апавяданні» — перакладзе ленінградскіх пісьменнікаў Л. Ракоўскага, П. Кабарэўскага, В. Раждзественскага, А. Астроўскага, В. Владзімірава і маскоўскага перакладчыка Е. Мазалькова.

У зборніку надрукаваны апавяданні Я. Коласа, Ядвігіны Ш., З. Вядулі, М. Лынькова, К. Чорнага, Э. Самуіленкі, І. Гурскага, Я. Маўра, П. Пестрака, І. Мележа, В. Краўчанкі, І. Шамякіна, Я. Брыля, І. Грамовіча, П. Кавалёва, М. Лупскава, А. Кулакоўскага і інш.

Ленінградскае аддзяленне выдавецтва дзіцячай літаратуры рыхтуе да выдання на рускай мове зборнік апавяданняў беларускіх дзяцей аб Вялікай Айчыннай вайне — «Ніколі не забудзем». Кніга тыражом у 15000 экзэмпляраў выйдзе ў канцы 1948 г.

Вялікі том выбраных твораў беларускай драматургіі ў перакладзе ленінградскіх пісьменнікаў рыхтуе да 30-годдзя ВДЦПР ленінградскае аддзяленне выдавецтва «Мастацтва».

У кнігу ўключаны п'есы Я. Купалы, Я. Коласа, К. Крапівы, П. Глебкі, М. Клімковіча, В. Вольскага, К. Чорнага, Э. Самуіленкі, А. Маўзона, В. Віткі.

Кнігу выбраных вершаў лаўрэата Сталінскай прэміі Максіма Танка прыняло да выдання ленінградскае аддзяленне выдавецтва «Савецкі пісьменнік». Перакладчы вершаў Максіма Танка зроблены лаўрэатам Сталінскай прэміі А. Пракофьеў, паэтам Н. Браўнам, В. Саянавым, В. Раждзественскім, А. Чыльвікіным, Б. Кежунам, Л. Хаустовам, В. Ліфшыцам, Г. Сямёнавым, С. Спаскім і інш.

У Доме пісьменнікаў імя В. В. Маякоўскага адбыўся вечар, прысьвечаны творчасці лаўрэата Сталінскай прэміі Максіма Танка. Вечар адкрыў старшыня ленінградскага аддзялення Саюза савецкіх пісьменнікаў лаўрэат Сталінскай прэміі А. А. Пракофьеў.

Уступіліяе слова зрабўў паэт Нікалай Браун.

Пісьменнікі, што прысутнічалі на вечары, гарача сустралі Максіма Танка, які прачытаў рад вершаў з кнігі «Каб ведалі, удасноены Сталінскай прэміі».

Пераклады вершаў Максіма Танка чыталі паэты А. Пракофьеў, В. Раждзественскі, М. Камісарова, Л. Хаўстаў, П. Кабарэўскі, Н. Браун, А. Чыльвікін, В. Ліфшыц, Б. Кежун і Г. Сямёнаў.

Змагар за сусветную справу пролетарыята

(Да 75-годдзя з дня нараджэння Анры Барбюса)

«Калі развітаецца з жыццём, — пакідае працаваць, — змагар за сусветную справу пролетарыята, — пісаў Горкі, — не хочацца сказаць: ён памірае. Адчуваецца, што не правільна гэта. Для такіх людзей, які Анры Барбюс, дзень смерці з'яўляецца пачаткам выніку іх працы, пачаткам пашырэння і ўзмацнення яе рэвалюцыйнай значнасці».

Светлы воблік Анры Барбюса — выдатнага пісьменніка, палымянага трыбуна, шчырага друга Савецкага Саюза — дарэгі і бліжэй нашаму народу. Гісторыя яго жыцця — гэта цудоўны летапіс барацьбы. Пісьменнік валадуў той натурай змагара, якая з'яўляецца вызначальнай рысай людзей, што звязалі сваё жыццё са справай вызвалення працоўных ад улады капітала, людзей, натхнёных вялікай справай камунізма. Цяжка хворы, знаходзіўся заўсёды пад пагрозай смерці, ён не глядзеха на гэта, знаходзіў заўсёды ў сабе сапраўды здзіўляючыя сілы і энэргію для барацьбы, для плейнай пісьменніцкай і палітычнай дзейнасці. І гэта зразумела: ён быў камуністам.

Анры Барбюс пачаў сваю літаратурную дзейнасць у 90-х гадах мінулага стагоддзя. Зборнік вершаў «Плакальшчыцы» (1895 год) быў яго першай кнігай. Да пачатку першай

сусветнай вайны пісьменнік стварыў рамана: «Тыя, што просіць» (1903 год), «Пекла» (1908 год), зборнік навед «Мы» (1914 год). Агульным тон гэтых твораў некалькі песімістычны. Жыццё бязрадаснае, жорсткае, тужлівае. Барбюс бачыў у буржуазнай рэчаіснасці пакуты чалавека, і карціна гэтых пакут у той перыяд нараджала ў пісьменніка песімістычны вывады аб сутнасці жыцця, таму што ён не ўмеў яшчэ разабрацца ў рэчаіснасці, пакуты чалавека здаваліся яму, як чыста біялагічная, вечная, непазбежная з'ява, ён не бачыў яшчэ іх сацыяльных прычын.

Так ён сустраў першую сусветную вайну і ўжо ў жніўні 1914 года пайшоў добраахвотнікам на фронт, вяртаў з тае, што ідзе абараняць сваю радзіму. Ілюзіі гэтай хутка зніклі. Вайна з'явілася пераломным момантам у жыцці Барбюса. На працягу некалькіх гадоў, у якасці простага салдата, ён знаходзіўся ў ахопах, на прыэднім краі. Ён убачыў несправядлівых грабежніцкі характар гэтай вайны. Ён наглядзеў непамёрныя пакуты народа, уцягнутага ў вiр непатрэбнай і чужой яму боіны. Тут, на фронце, яму зрабілася ясным: сапраўдныя сацыяльныя прычыны цяжкага жыцця чала-

века, ён зразумеў, хто віноўнік гэтага, і смела ўзяў свой голас у абарону народа, супроць імперыялістычнай вайны. Так быў створаны рамана «Агонь» (1916 год), які прынес сусветную славу Барбюсу.

У сусветнай літаратуры «Агонь» быў першай кнігай, якая праўдліва малювала вайну. Сіла рамана — у яго суровай праўдзе, у гнеўным пратэсце супроць грабежніцкай вайны. У гэтым яго адозненне ад шматлікіх твораў найбольш пiсак буржуазіі, які ўсёляў ілію «вельчуну справу» вайны, спрабавалі замазаць грабежніцкі антынародны характар. Пратэст Барбюса не меў нічога агульнага і з буржуазным пачыфізмам, таму што Барбюс кляміў імперыялістычную вайну, глыбока ўскрываючы яе сапраўдны змест і прычыны, паказваючы яе натхніцель.

Раман узрушае сваім рэалізмам. Жакі вайны паказаны з выключнай сілай. Але гэтая карціна чалавечага гора не прыводзіць Барбюса, як раней, да песімістычных вывадаў. Аўтар бачыць верны шлях вызвалення, ён паказвае рост класвай самасвядомасці сваіх герояў, фарміраванне ў іх рэвалюцыйных ідэй. «Кожная старонка яго кнігі, — пісаў Горкі, — удар жалезнага молата праўды па ўсёй той масе ілжы, двудушнасці, жорсткасці, гразі і крыві, які ўвогуле называюцца вайной. Зірочная кніга яго страшна свайі багатырнай праўдай, але ўсюды ў змрок аліюстраваемага ім бліскаючы аганькі новай свядомасці, — і гэтыя аганькі, мы верым, хутка разгарэцца ў сусветнае поўнае ачышчэння зямлі ад

гразі, крыві, ілжы і двудушнасці, створаных Д'яблам Капітала».

Высокую ацэнку рамана Барбюса даў Ленін. У артыкуле «Аб задачах III Інтернацыянала» (1919 год) ён пісаў: «Адным з асабліва навоцных пацверджанняў усюды нагляднай, масавай з'явы росту рэвалюцыйнай свядомасці ў масах можна прызнаць рамана Анры Барбюса «У агні» і «Янасць». Першы перакладзены ўжо на ўсе мовы і распаўсюджаны ў Францыі ў ліку 230 тысяч экзэмпляраў. Ператварэнне зусім некультурнага, цалкам прудушанага ідэямі і забабонамі, абыякавага і масавага рэвалюцыянера, іменна пад уплывам вайны, паказана незвычайна моцна, таленацта, праўдліва».

У 1917 — 20 гадах Барбюс разгортае шырокую літаратурную і грамадска-палітычную дзейнасць. Ідэя барацьбы супроць імперыялістычных войн захапляе яго. Ён стварае рэспубліканскую асацыяцыю былых удзельнікаў вайны і ставіць перад ёй вялікія задачы: «Яе мэтай будзе абвешчэнне вайны вайне. Мы пазбавім будучае пакаленне ад жахаў боіны і катастрофы».

Барбюс выступае ў абарону маладой Савецкай Рэспублікі, заклікае перадаваць інтэлігенцыю стаць на яе шлях, выкрывае інтэрвентаў. Уся яго літаратурная дзейнасць накіравана на выкрываць і крытыку капіталістычнай і абарону СССР (рамана «Святло» — 1919 год, «Прамовы

байцаў» — 1920 год, «З нажом у зубрах» — 1921 год і інш.).

У 1919 годзе Барбюс стварае літаратурную і грамадска-палітычную групу «Кляртэ», у якую ўваходзяць лепшыя прадстаўнікі заходне-еўрапейскай інтэлігенцыі. «Кляртэ» вызначалася сваёй антыімлітарысцкай накіраванасцю і спачуваннем камунізму. Праўда, у не складзе былі людзі розных перакананняў і палітычных п'латформ, і гэта хутка дало сябе адчуць. Група паступова распалася. Але ў свой час яна мела вядомае дадатнае значэнне. Гэтую групу за яе антыімлітарысцкую накіраванасць вітаў у лістападзе 1922 года В. І. Ленін.

У лютым 1923 года Барбюс уступае ў рады камуністычнай партыі Францыі. Кола яго дзейнасці пашыраецца. Яго імя шырока вядома працоўным усяго свету. Здавалася, не было ніводнага буйнага мітынга, кангрэса, кан'ферэнцыі, накіраваных супроць капіталізму і вайны, дзе-б ні гучаў падлімыны голас Барбюса. Ён нястомны і нястрымны.

У 1926 годзе пісьменнік — на Балканах, наведвае Балгарыю, Румынію, Югаславію. Вынік паездкі — кніга з выразным загаловам «Катэты». У ёй Барбюс ганіць дзейнасць рэакцыйных урадаў гэтых краін, якія жорстка распушчаюцца ў руках працоўных: аўтар выкрывае румынскі ўрад, які ўстамавіў

рэжым тэрора ў незаконна адарванай ад СССР Бесарабіі. У 1932 годзе, калі белагвардзеец Гаргуда забіў французскага прэм'ера Думера, а буржуазны друк, як па камадэе, пачаў крычаць аб «руцэ Масквы», Барбюс выступае з гнеўным «Я абвінавачваю», дзе паказвае сапраўдны твар французскага ўрада, які падтрымліваў рускую белагвардзейшчыну ў Францыі.

У жніўні 1932 года Барбюс — арганізатар і актыўны удзельнік міжнароднага антыжэнепага кангрэса ў Амстэрдаме. У чэрвені 1935 года ён удзельнічае ў арганізацыі і рабоце міжнароднага кангрэса пісьменнікаў у абарону культуры, супроць фашызма і вайны.

ПАЭТЫЧНАЯ КНИГА

Вайна, базлітасная і жорсткая, па-соўвалася па пшанічных стгах Украіны, набліжалася да соўгаса «Чырвоны херсонца». Уначы, вярнуўшыся з райкома партыі, дырэктар соўгаса Юхим Козуб тэрмінова склікаў сваіх работнікаў і паведаваў:

— Сакратар, значыць, сустракае і адразу: «Рыхтуй, Юхим Рыгорыч, скаціну: чацвертага жніўня пагоніш у тыл, на Растова-Дон, пакет з трыста пасля атрымаеш. Пачынай паромі пераправу пера Дняпро ў Каляцае», — дырэктар невялікім уважлівым вачыма аглядаў прысутных і ў рашотнай цішыні скончыў: — Так што, таварышы, з гэтай хайлы абавязча эвакуацыю соўгаса.

Цяжка было пакідаць абшчыны ўласныя, родныя куткі, у якіх кожны быў шчаслівым. Цяпер даводзілася выбірацца ў далёкую дарогу. Дзве з паловаю тысячы галоў жыццёў, коней і трактары соўгаса трэба было ратаваць ад разбэшніцкай зграі, якая ірвалася на соўдзкіх Украіну. Дырэктар соўгаса і сакратар парткома заступаючы дапамагаць і здаваць для Савецкай Арміі ашбожа. Комуніст, старшы зоўдзкіх соўгаса Осип Вярочкін узначыў тых, якіх беражліва перапраўляюць далей на ўсход вялізных гурты жыццёў.

Гэты эвакуацыя, загады і падрабязна распавядаючы, з'явіліся вялікім выпрабаваннем для работнікаў соўгаса. Пры сутыкненні з цяжкасцямі ўсё ў новым святле праявіліся характары Кулібабы, ветэрынара Галі Азарэнкі, Осіпа Вярочкіна і іншых герояў-аповесці Віктара Аўдзеева «Гурты на дарогах».

Адны, непракметныя да гэтага ў ціхіх мірных дні, цяпер паказалі сабе сапраўдныя патрыёты Радзімы; другія, як, напрыклад, Кулібаба, спадыхаліся цяжкасцяў і ганебна збеглі.

Галоўная ўвага пісьменніка звернута на духоўны свет савецкага чалавека, на гартванне яго характару ў барацьбе з цяжкасцямі. Адыходзячы ўсё далей на ўсход, савецкія людзі верылі, што надыйдзе дзень, калі яны зноў вярнуцца ў родныя мясціны.

Выпрабаванні, якія выпалі на долю работнікаў соўгаса, былі надзвычай цяжкімі.

— Дык хіба-ж плакаць? — весела прамовіла невялікая, з вялікай радзімай на шыцы цётка Параска. — А яшчэ дзятучы! Гэта вам не ў клубе скакаць пад патэфоні! — І пачынае спяваць: — Нічога, народ заха — праз арочу пераскокаць.

Вось размова Галі Азарэнкі з Осіпам Вярочкіным:

— Дык вось вы пра што! — за-сміяўся Вярочкін; яму чамусьці зрабілася лёгка. — Мы з вамі глядзім на рэчы ў залежнасці ад усро-сту. Для вас подзвіг — прыгожы ўчынак. А для мяне — зярнілівец. Разумеце? — калі ты ўпаўнеш у сваёй праваце, май мужнасць не баяцца самах цяжкіх, умоў барацьбы. А памёрты... тут і вораг дапа-магае!

Вярочкін засмяўся яшчэ больш шчыра:

— Вось тут-бы я застрэліўся, калі-б не верыў!

Чалавек без веры — труп. Ды хіба вы самі не бачыце, як народ падрыхтаваўся да барацьбы? У яго другой краіне магчыма такая арга-нізацыя і ў такіх велізарных пама-рах? Вынозіцца ўсё: прамысловое абсталяванне, інстытуты, сельскія гаспадаркі. Нам вызначана даклад-ныя маршруты, і дароге мы атры-маем прадукты, медыкаменты.

А як трымаюцца нашы соўгаснікі... Такія людзі не могуць аслабнуць духам. А пакуль чалавек не асла-бне духам, ён непераможны...»

Пераправіўшыся пера Дняпро, ідуць далей гурты на дарогах. Жы-вёла — велізарны статак — вырата-вана ад немцаў, але тут з'явілася новае няшчасце, новы вораг жыццёў — яшчур. Ветэрынарны доктар Кулі-баба прапанаваў кідаць хворую і з прыкметамі захворвання жыццёў і ісці далей. Вярочкін рашуча высту-пае супроць гэтай паніжэрскай пра-пановы, бо яна пагражае стратай амаль чатырыхсот галоў жыццёў. Каб унікнуць гэтага і выратаваць так патрэбныя для дзяржавы, для арміі гурты, ён ідзе на рызыку і за-гаджае стаць у карантын і зрабіць штучнае заражэнне ўсёй жыццёў. Аде для гэтага патрэбны ляркасты, корм. З Растова прыходзіць пяць вялізных грузавікоў з аўсянкай, дэгіем, бялізнай для соўгаснікаў, ватнікамі, абуткам. Праз два тыдні, страціўшы толькі адзінаццаць галоў жыццёў, гурты накіраваліся ў ста-ліградскія стэпы. Небяспека мінула.

За доўгую і цяжкую дарогу Галія Азаренка зусім па-інакшаму наву-чліва глядзела на людзей. Яна пазнала, што Алекса Уленік, загад-чык забеспячэння, звычайны блат-майстра і пусты чалавек. У Кулі-бабы і яго жонкі за час падарожжа выявіліся такія рысы характару, якія нічога агульнага не маюць з пасво-дзінамі савецкага чалавека і грама-дзяніна. І Галія Азаренка з агідай адрачовацца ад апыкунскай прапо-ны гэтых асоб «прыстроіць» яе, Галю, ў ветэрынарны інстытут «на знаёмства».

І, наадварот, Осип Вярочкін, з яким яна збуйма спрачалася, якая нават неадлюбіва, ў вялікіх выпраба-ваннях паказаў сабе чалавекам вялі-кага сэрца і прыгожага душы.

Невялікая наводле памеру, кніга Віктара Аўдзеева «Гурты на да-рогах» паэтычнай мовай расказае аб працоўных подзвігах савецкіх людзей у цяжкіх дні барацьбы з ня-мецкімі захопнікамі, аб каханні, вяр-очкіна, якім ашбожа адказае заданне па эвакуацыі «Чырвонага херсонца», адыходзіць на фронт. Галія Азаренка сарамліва запыталася ў яго:

— Будзеце пісаць?

— Вам? Пра што?

— Пра што хочаце. Для мяне прымяна будзе ўсё.

Вярочкін раптам павярнуўся да яе ў сядле. Таар яго быў чырвоны, рот скрываўся напружанай усмешкай.

— Усё?

Галія чырванела, крыху схіліла галаву. Грудзі не фэдзіліся вяроч-ка, заліццёна пасма апала на вы-пуклы лоб, прыкрыла брыю. Ска-зала, старуючыся вымаўляць як мага спакойна:

— Думаю, што ўсё.

І пачала паіраць на неба, шбы не ведаючы, дзе падзець вочы.

І гэтак цяпер размаўляла дзятучы-на, якая ў момант абшчыны эвакуа-цыі ў габінец дырэктара гана-рэта і, як здавалася тады Осіпу Вярочкіну, з агідай яму заявіла, каб ён не дыкаў ёй у патыліцу, бо яна «не высковае!»

У іспытным руху, у працы і ба-рацьбе паказвае сваіх герояў дзятучы Сталіскай прэміі Віктар Аўдзееў. Вячма мастака глядзіць ён на вялікі і малыя з'явы нашай рэ-чаіснасці. Кнігу «Гурты на дарогах» можна перачытаць некалькі разоў, яна не традзіць сваёй свежасці і абавязнасці, як гэта і павіна быць з сапраўды паэтычным творам.

Сход секцыі дзіцячай літаратуры

12 мая ў рэдакцыі часопіса «Бя-розка» адбыўся сход секцыі дзіцячай літаратуры. Былі абмеркаваны новыя апавяданні М. Лупскава, напісаныя для дзяцей.

У рабоце секцыі прынялі ўдзел Я. Маўр, А. Якімовіч, Э. Агняцет,

А. Міронаў, М. Гамолка, А. Аста-пенка, Я. Усеікаў, С. Турчыновіч.

Выступваючы адначасна, што но-выя апавяданні М. Лупскава, хоць і не паабавязаны сур'езны неадхо-паў, усё-ж сведчаць аб творчым росце мададога пісьменніка.

Гастролі Магілёўскага абласнога тэатра

Святкаем «Жаніцба Бялугіна» А. Н. Астроўскага пачынае гастролі Магілёўскага абласнога тэатра ў Гомелі. У рэпертуары тэатра —

«Каваліцы Заслонаў» А. Маўзона, «Жаніцба» Н. В. Гоголя, «Ваўкі і авечкі» А. Н. Астроўскага і інш.

БЕЛТА.

На здымку: (злева) будынак сельскага клуба — праект Т. Страмцовай, (справа) жыллёвы дом калгасніка — праект І. Рудзкі.

На здымку: (злева) будынак сельскага клуба — праект І. Валодзькі, (справа) будынак сельскага клуба — праект Т. Страмцовай.

АРХІТЭКТУРА НОВАЙ КАЛГАСНАЙ ВЁСКИ

Н. МАРШАК

У пастанове «Аб мерапрыемствах па аднаўленню і будаўніцтву жыл-лёвых дамоў калгаснікаў, вытворчых пабудов і культурна-бытавых буд-дываў у сёлах Беларускай ССР» (5 чэрвеня 1945 г.) урад БССР і ЦК КП(б) адзначылі, што «да вайны матэрыяльны і культурны ўзровень жыцця калгаснікаў Беларусі з года ў год павышаўся, а жыллёва-быта-выя ўмовы ў вёсцы заставаліся амаль нязменнымі».

Бясспрэчна, што стары сялянскі дом не можа ўжо адпавядаць культурным запатрабаванням калгаснікаў.

Старая хата зрабілася перажыткам мінулага. Калгаснікі ў шмат якіх вёсках Беларусі пачалі будаваць дамы з вялікімі светлымі вокнамі, з двума-трыма пакоямі.

Гэтае імкненне калгаснікаў да па-ляпшэння свайго жылля лягло ў асно-вую работу архітэктараў БССР над праектаваннем новых будынкаў у калгасе.

У староў беларускай вёсцы марай селяніна была «хата-паісценка», г. зн. дом, які падзелены капітал-най сцяной на дзве паловы. Эвалю-цыя сялянскай хаты і ператварэнне яе ў тыпісцэнку дасягалася шляхам выкарыстання пад жыллё велізарных сенцаў ці шляхам прыбудовы да асноўнага аб'ёма «трывава».

Усё жыццё сялянскай сям'і прахо-дзіла ў адной палове хаты. Там зна-ходзілася вялікая руская печка, па-лок, там гатавалі страву для людзей, варылі ежу для жыццёў, там спяла частка сям'і. А ў другой палове — чысты пакой, дзе стаяў стол, накры-ты белым ас'усам, прыгожа прыбраныя ложка. Больш за ўсё гэ-тая чыстая палова разлічана для прыёма гасцей і для ўрачыстых вы-падкаў.

Багаце Беларусі ляснымі масіва-мі з'яўляўся высушана дрэва, як асно-вы будаўнічы матэрыял. Беларускай народнай творчасці за стагоддзі драўлянага будаўніцтва выпрацавалася сааэаабавязнасць архітэктурнага жылля і яго афармленне.

Імкненне да ўпрыгожвання свайго жылля ў селяніна знаходзіла сваё ўвасабленне ў знешнім афармленні будынка ў выглядзе разбяр-ных дэталей, у аконным акаймаванні, у рысунку аквілі, у апрацоўцы сыхавага аяна, пад-карнізнай дошкі, у прыёме афар-млення ашбатыга з дошак фронтон-а і г. д. Увесь дэкор фасада ад-раозніваўся лакачынасцю прыёму апрацоўкі дэталей.

Гэтыя рысы ў вырашэнні плана і архітэктурнага беларускага сялянскага жылля ў больш сучасным выяўленні адлюстраваны ў розных праектах жыл-лёвых дамоў для беларускіх калгаснікаў.

Асноўным тыпам распавядаемых архітэктарамі БССР жыллёвых да-моў для калгаснікаў з'яўляецца двухпакаёвы дом з кухняй-стала-вай. Дом складаецца з жыллёвай часткі, якая апаляваецца, і халоднай прыбудовы. У жыллёвай частцы раз-мяшчаюцца: агульны пакой плошчай у 18—24 кв. м., спальня — 10 — 12 кв. м. і кухня-сталавая — 12—14 кв. м. Уваход у дом — праз ку-хню-сталавую; прыхожая не выдзя-ляецца. Аднак, у некаторых больш удалых праектах рускай печка вы-тэрываецца для арганізацыі ўва-хода, такім чынам, рух фактычна адбываецца па-за кухоннай часткай.

З двух пакояў, хатня і невялікіх, адзін праектуецца большым, з тым, каб атрымаць пакой памерам не менш 20 кв. м. Праўда, адна спаль-ня яшчэ не дае магчымасці ўпарад-каваць поўнасцю лобат калгасных сямей, аднак гэта ўжо з'яўляецца вялікім крокам наперад у параў-нанні са старым тыпам сялянскага жылля, які склаўся ў дарэволю-

цыйнай Беларусі. Такаса прагрэ-сіўна ў гэтых праектах з'яўляецца выдзяленне асобнай кухні-сталавай.

Абавязковай часткай жыллёвага дома калгасніка, паводле праектаў беларускіх архітэктараў, з'яўляюцца сенцы. Сенцы зручна спалучаюцца з кухняй і з'яўляюцца як-бы яе пра-дужэннем. У сенцы часта выносі-цца рад працэсаў, звязаных з пры-гатаваннем ежы для жыццёў. Таму, апрача сувязі з кухняй, яны выгад-на звязваюцца з гаспадарчым панадвор-кам. У доме прадугледжваецца яшчэ адна ці дзве каморы.

Звычайна ў доме прадугледж-ваюцца два ходы — адзін наперад, звязаны з вуліцай, другі гаспадарчы, звязаны з панадворкам.

Жыллёвы дом калгасніка ў больш-шасці выпадках ставіцца на участку тарцом да вуліцы. На вуліцу выхо-дзіць два, іншы раз — тры акны. Акон-ныя прамежкі (праёмы) абмяжоў-ваюцца налічнікамі з рознымі ма-ляўкамі па матывах беларускай на-роднай творчасці. Неад'емная част-ка фасада — акашні, якія фак-тычна маюць чыста дэкаратыўнае значэнне, але, як вышэй было ска-зана, вельмі распаўсюджаны ў архі-тэктурна беларускага народнага жыл-ля. Акашні ці разбавоўка на 2—3 філенкі, ці даюцца ў выглядзе гладкай паверхні, на якой прапілтам наносіцца арнамент геаметрычнага ці расліннага рысунка. Фронтонны ашбатыга дошкі, якія пастаў-лены вертыкальна ў разб'ежку. Ра-дзей на фронтоне даецца проста рысунком з дошак, зашытых пад ву-лом у 45° у розных кірунках.

Будынак вырашаецца ў выглядзе двух прыстаўленых адзін да аднаго аб'ёмаў — апаляваемай часткі і ха-лоднай прыбудовы. Уваход у дом — з вуліцы. Пры ўваходзе ў дом праектуецца невялікая вяранда, або проста развінуты ганак.

У асобных праектах жылля (І. Ед-сеў, Л. Перкаль) архітэктары ўно-сыць у жыллёвы дом калгасніка зусім новыя рысы, праектуючы ман-сардыя памяшканні ў межах пло-шчы гары. Не вярта даводзіць, на-коўкі такое вырашэнне з'яўляец-ца дэталюй з пункту гледжання вы-камані і рацыянальнасці выка-рыстання аб'ёма. Пры невялікіх да-датковых выдатках, на праекту архі-тэктара І. Елісеева, у гарабятых будоўлі памерам 6x8 метраў, да двух жыллёвых пакояў асноўнага аб'ёма можна яшчэ атрымаць да-датковы адзін і нават два пакоі.

Асабліва каштоўным у гэтым прыёме з'яўляецца тое, што ўжо-чыне мансарды ў аб'ём будоўлі дзе архітэктару дадатковы магчы-масці адыйсці ад вобраза староў ха-ты і ўнесці ў вобраз жыллёвага дома больш прагрэсіўныя рысы, якія набліжаюць яго да гарадскога жылля. Вокны мансарды, балкон і іншыя адзведныя элементы з'яў-ляюцца тымі сродкамі, якія архітэктар можа выкарыстаць для гэтай мэты.

На вялікі жаль, такі прыём не мае шырокага распаўсюджвання. Тлумачыцца гэта, галоўным чынам, тым, што ён не атрымаў падтрымкі ў архітэктурных колах. Асноўнай прычынай такіх адносін да гэтага прыёма з'яўляецца тое, што калгас-нікі нібыта не прызываюць жыць на «гары», што гэта не ўдасцваа бо-баты селяніна і ніколі не прышчэпіцца. Трэба сказаць, што гэтыя аргу-менты няправільныя.

Справа ў тым, што нельга ўсё-ж творчы думку архітэктара, які пра-цуе над планавааннем сельскага жыл-ля, абмяжоўваць толькі крытымчым запавязаннем народных прыёмаў архі-тэктурнага вырашэння жылля. Пры такой пастаноўцы пытанні архітэ-ктар, нарэшце, можа стаць на шлях механічнага пераймання народных форм у архітэктурна, на шлях простага пераймання. Архітэктар, які стаў на такіх пазіцыі, бясспрэчна, апынецца ў хваце адсталых на-строў. Работа архітэктара, для та-го, каб яна ў творчых адносінах бы-ла новай, павіна нават некалькі апа-рэджваць разнацы густавы і по-глядаў на архітэктурна. Яго прафэ-сійны абавязак — у сваёй творчасці выкарыстоўваць усё новае, перада-вое, сучаснае, выкарыстоўваць больш эканомныя прыёмы вырашэння

жылля, якія пакуль што хатня і новая, але з поспехам могуць пры-шчэпіцца ў тым ці іншым раёне. Мы павіны падтрымліваць усё пра-грэсіўнае ў творчасці архітэктараў, несці іх прапановы ў народ, агіта-ваць за іх і ўкараняць у практы-ку. Архітэктурна грамадскасць паві-на выяўляць добрыя густы, а не заставацца ў палоне адсталых на-строў.

Для поўнага асвятлення пытанні архітэктурна сельскага жылля варта спыніцца на праектыроўцы больш раз-горнутых наводле плошчы і памяш-канняў, жыллёвых дамоў для калгас-нікаў і для сельскай інтэлігенцыі і дамоў, пабудаваных з цэглы.

Дрэва, як будаўнічы матэрыял, для сельскага жылля робіцца ўсё больш дэфіцытным. Жудасна спэсцэнні, якія прыносяць пажары на вёсцы, даўно прымусілі беларускіх сялян звартацца да больш дасканалых з гэтага пункту гледжання будаўні-чых матэрыялаў — да цэглы і ча-пічкі.

Вызначана і ажыццяўляемая ўра-дам БССР праграма будаўніцтва ца-гельных заводаў у раёлах БССР закладае грунтоўную матэрыяльную базу для ўкаранення новага спецы-ялаў і дахавага матэрыялаў у прак-тыку аднаўлення і будаўніцтва калгасных вёсак.

Але, калі архітэктурна драўлянага жылля селяніна ў вёсцы мела нейкія традыцыі, дык вобраз жыллёвага дома з цэглы для калгасных вёсак БССР павінен быць знойдзены. Тут не можа быць і гутаркі аб про-стым перайманні парадных прыёмаў афармлення драўлянага жыллёвага дома і механічнага пераносу іх у архі-тэктурна цагельнага будынка. Аб'ём-нае вырашэнне цагельнага жыл-лёвага дома, прыёмы дэкаратыўнай апрацоўкі фасада і архітэктурных дэталей павіны вынікшаць з наро-дных мастацкіх прыёмаў і ўдумліва пераапрацоўвацца.

Цагельны дом у плане і ў агуль-ных прыёмах вырашэння не адроз-ніваецца ад драўлянага. У апрацоў-цы фасадаў прымяняюцца рустоўкі вуглоў, фігурныя кладка карніза.

Аднак, неабходна адзначыць, што да гэтага часу творчасць беларус-кіх архітэктараў пакуль характары-зуецца адсутнасцю адзінай накіра-ванасці ў вырашэнні архітэктурнага вобраза калгаснага жылля. Аўтары праектаў цагельных жыллёвых дамоў абмяжоўваюцца прымяненнем бела-рускага арнамета які дэкура, які ўпрыгожвае асобныя часткі будын-ка. Усё-ж гэты прыём не вырашае вобраза дома.

Перад архітэктарамі БССР стаіць вялікая і складаная творчая зада-ча — у спалучэнні кампазіцыі аб'ё-маў, архітэктурных дэталей і дэка-рацыйнага афармлення будынкаў знайсці і замацаваць сапраўды на-цыянальнае форму сельскага жыл-ля ў цэлы матэрыяле, якому на-лежыць будучыня, які хутка паві-нен зрабіцца асноўным.

Значную ролю ў вырашэнні архі-тэктурнага вобраза калгаснай вёскі павіны адгрыць грамадскія буд-дывы. Пасля двухгадовай работы над вобразамі гэтых будынкаў у БССР ужо распавядаемых праектаў асноўных грамадскіх і адміністра-цыйных будынкаў для сяла-сель-скага савета (архітэктар І. Валодзь-ка), клубу (архітэктары Т. Страмцо-ва, А. Кальцоў і І. Елісееў).

Бясспрэчна, што ўсе нашы работы пакуль яшчэ не вырашаюць цалкам пытанні стварэння новай архітэктур-най беларускай вёскі. Гэта яшчэ пер-шыя крокі да вырашэння складанага комплексу пытанні, звязаных з пе-рабудовай староў сяла на шляху канчатковага ашчэнення розніцы па-між вёскай і горадам.

ПРАГРЭСІЎНАЕ ЧАЛАВЕЦТВА НЕ ДАРУЕ ГРЭЧАСКІМ КАТАМ

Кроў закінае ў жылах, калі чы-таеш аб страшным тэроры з боку грэчаскіх манарха-фашысцкіх улад, накіраваным супроць дэпшых людзей Грэцыі, супроць патрыётаў, многія з якіх актыўна абаранялі сваю краіну ад гітлераўскага ня-вольніцтва.

Тысячы нявінных людзей сталі ўжо ахвярамі раз'юшаных катаў, тысячы антыфашыстаў пакутуюць у турмах, чакаючы крывавай рас-правы.

За што, за якія злачынствы вы-судзі адказнасць доўбасная патрыё-ты Грэцыі? Увесь свет ведае, што на працягу некалькіх год грэчаскай антыфашысты — слаўныя сыны і дочкі свабодалюбага народа — вялі бяспрыкладную барацьбу супроць німецка-фашысцкіх захопні-каў. Ва ўсіх кутках свету з на-пружаннем сачылі за подзвігамі партызан, якіх адстойвалі чэсць і незалежнасць свайго народа. І вось зараз, калі да ўлады прыйшоў урад Сафуліса — Цалдарыса, лепшыя

людзі краіны аб'яўлены злачынцамі. Грэчаска манарха-фашысты ўва-скараша змрочныя дні гітлераў-скага цемрашальства, якое адчуў на сабе і беларускі народ у гады акупацыі. Масавыя пакаранне смер-цю, крывавай расправа, турмы — як усё гэта нагадвае дзейнасць заклімаў гісторыяй нямецкіх фа-шыстаў!

Увесь свет абураны з прычыны тварных у Грэцыі злачынстваў, якія несумяшчальны з агульнапра-нятымі міжнароднымі законамі. Нель-га маўчаць, калі ў краіне, якая вы-ходзіць крывёю, рыхтуецца забой-ства яшчэ 1.500 патрыётаў — абаро-нцаў гэтай краіны ад ішчаземных за-хопнікаў.

Разам з усім прагрэсіўным чала-вецтвам, мы, беларускія вучоныя, патрабуем, каб крывавым злачын-ствам грэчаскіх манарха-фашыстаў быў пакладзены канец. Усе сумленныя людзі ва ўсіх краінах свету павіны ўзняць свой голас супроць душэ-ляў грэчаскага шматпакутнага на-рода.

Прэзідэнт Акадэміі навук БССР Н. І. Грашчанкаў, віцэ-прэ-зідэнт Акадэміі навук БССР І. С. Лупіновіч, віцэ-прэзідэнт Ака-дэміі навук БССР Якуб Колас, БССР М. Е. Машара, В. Н. Пераў, Н. М. Нікольскі, Т. Н. Годнеў, В. А. Ялонаў, К. В. Гораў.

Прэзідэнт Акадэміі навук БССР Н. І. Грашчанкаў, віцэ-прэ-зідэнт Акадэміі навук БССР І. С. Лупіновіч, віцэ-прэзідэнт Ака-дэміі навук БССР Якуб Колас, БССР М. Е. Машара, В. Н. Пераў, Н. М. Нікольскі, Т. Н. Годнеў, В. А. Ялонаў, К. В. Гораў.

МЫ ПАТРАБУЕМ!

Тры гады мінула з часу закан-чэння другой сусветнай вайны і разгрому ненавісных нямецка-фа-шысцкіх захопнікаў. Тры гады на-роды Савецкага Саюза і ўсе сум-ленныя людзі свету змагаюцца за справядлівы і трывалы мір, за поў-нае выкараненне фашыскай ідэалогіі чалавеканенавісцтва.

Але! Штодня са старонак газет мы паведаваемся аб трывожным становішчы ў Грэцыі, аб крывавым справях грэчаскіх манарха-фа-шыстаў. Да гэтага часу народы Грэ-цыі не ведаюць міру і спакою.

Тры гады манарха-фашысцкі ўрад Сафуліса—Цалдарыса пры прамо-і падтрымцы заакаянскай рэакцыі пра-дывае кроў грэчаскіх патрыётаў — мужных змагароў за свабодную дэ-макратычную Грэцыю. Тысячы ня-

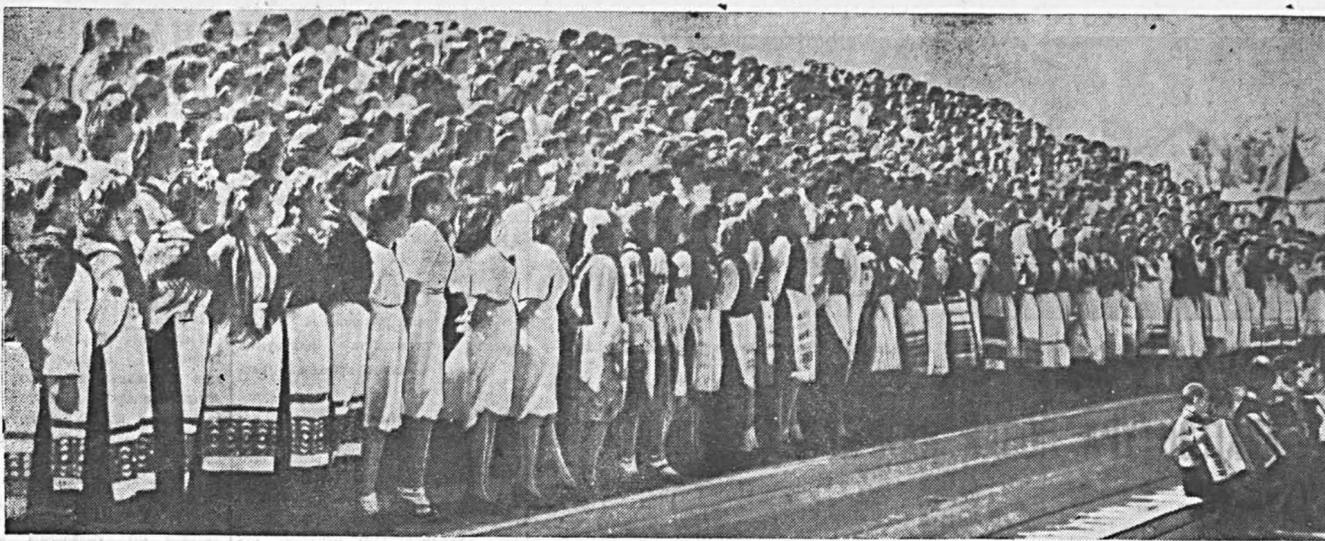
вінных людзей, якія любілі свабо-ду, любілі сваю краіну, загнілі ад рук манарха-фашыстаў. Цяпер фашысцкія галаварэзы — паслядоў-нікі крывавага Гітлера — рыхту-юць масавыя забойствы 1.500 змага-роў за мір і дэмакратыю.

У Грэцыі пануюць жудасны тэрор і расправа, там льецца нявінная кроў людзей, якія хочуць міру і свабо-ды. Грэцыя пакрыта турмамі і кан-цэнтрацыйнымі лагерамі.

Мы, пісьменнікі Савецкай Бела-русі, становіцца патрабуем неад-кладна спыніць расправу над грэ-часкімі патрыётамі.

Мы шлем сваё палымнае прыві-танне мужнаму грэчаскаму народу, які самахварна змагаецца за сва-боду і незалежнасць сваёй краіны.

Я. Колас, Э. Агняцет, П. Броўка, А. Бялевіч, Я. Брыль, А. Валогін, В. Вольскі, В. Вітка, П. Глебка, І. Гурскі, І. Гра-мовіч, А. Зарыцкі, А. Куляшоў, К. Крапіва, М. Клімовіч, А. Кунар, У. Краўчанка, К. К

Выступленне зводнага хора ў 1800 чалавек на свяце песні ў Баранавічах.

Канцэрт Л. П. Александроўскай

Беларуская Дзяржаўная філармонія арганізуе ў будынках гарадскіх БССР канцэрты народнай артыстычнай СССР і БССР, лаўрэата Сталінскай прэміі Л. П. Александроўскай.

Літаратурныя вечары

Лаўрэат сельскай бібліятэка Асіпавіцкага раёна Бабруйскай вобласці мае 235 пастаянных чытачоў. Валікі актыўны дапамагае ў правядзенні масавых мерапрыемстваў.

Канфэрэнцыя студэнтаў-чытачоў на раманау „Шчасце“ П. Паўленкі

Літаратурна-творчы гурток і кафедраль рускай літаратуры Гомельскага педінстытута праведзена канфэрэнцыя чытачоў-студэнтаў на раманау лаўрэата Сталінскай прэміі П. Паўленкі „Шчасце“.

Таварыства мастакоў Бабруйскай вобласці

Адбыўся сход мастакоў Бабруйскай вобласці. На сходзе з інфармацыяй аб II Усебеларускім з'ездзе мастакоў выступіў удзельнік з'езда тав. Астроўскі.

Па слядах нашых выступленняў

„Чаму ў Мінску не будуцца новыя кінатэатры?“

Пад такім загалоўкам у нашай газеце быў надрукаваны артыкул С. Варшынкіна, у якім аўтар крытыкаваў Міністэрства кінематаграфіі БССР і Выканком Мінскага Горсовета за дрэннае будаўніцтва новых кінатэатраў у Мінску.

Старшыня Выканкома Мінскага Горсовета К. Дзугашэўскі паведаміў, што кінофікацыя горада была даручана Міністэрству кінематаграфіі БССР, якое з ускладненнем на яго абавязкам не справілася.

У 1948 годзе на аднаўленне гэтага будынку асінгавана 500 тыс. рублёў.

Рэдакцыя газеты атрымала адказ ад Міністра кінематаграфіі БССР, Дзаваласа-б, што тав. Садковіч будзе самакрытычным і прызнае, што асноўная віна за дрэнную работу па аднаўленню будынка былаго клуба харчавікоў кладзецца на Міністэрства кінематаграфіі БССР.

СВЯТА ПЕСНІ

Вай, на якой вырастаюць музычныя творы сучаснасці. Гэта мы можам прасачыць і на творчасці беларускіх кампазітараў.

У народных песнях і песнях савецкіх кампазітараў услаўляецца вялікі Сталін. Народ выказвае сваю любоў і папану да правадыра.

У савецкіх песнях гаворыцца аб баявых і працоўных подзвігах лепшых сыноў нашай Радзімы.

Баявыя песні знаходзіліся на ўзбраенні ў адважных войнаў Савецкай Арміі і адданах партызёў-партызан, якія хадзілі з імі ў бой.

Савецкія песні заўсёды ўсялялі ў наш народ дух бадрасці і ўпэўненасці, веру ў светлае будучае.

Надаючы вялікае значэнне песняй культуры беларускага народа намчалася правядзенне святыя песні ў звычайны дзень

перамогі над фашыскай Германіяй — 9 мая. На гэтым свяце павінны быць прадстаўлены лепшыя харавыя калектывы вёсак і гарадоў рэспублікі.

Аднак, да гэтага важнага ўсенароднага мерапрыемства і Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР, і Рэспубліканскі дом народнай творчасці аднесліся бездаказна.

Многачасовае рэха «Песні пра Сталіна» разносіла словы шчырай падыкі, выказаныя беларускім народам любімым правадыром за вызваленне ад панскага прыгнёту, за шчасце і радасць жыцця ў аднай савецкай сям'і.

У трэцюю гадавіну перамогі над Германіяй — 9 мая на стадыён «Лісаматы» прыйшоў звыш 10 тысяч жыхароў горада Баранавічы. Прыбылі госці са сталіцы рэспублікі, раённа вобласці і нава-

польскіх вёсак. Зводны хор у 1800 чалавек выканаў Дзяржаўны Гімн Савецкага Саюза, Хорам дырэжыраваў мастацкі кіраўнік Падлескага хора, вядомы беларускі этнограф і сталіца яны будуць спарборнічаць сабой, дэманструючы свае дасягненні ў галіне выканання народных беларускіх песень, твораў савецкіх кампазітараў і песень братніх народаў Савецкага Саюза.

У зводным хоры удзельнічалі хоры гор. Новагрудка ў складзе 200 чалавек, фельчарска-акушэрскай школы — 240 чалавек, Баранавіцкага настаўніцкага інстытута — 140 чалавек, клуба чыгуначнікаў — 100 чалавек, вёскі Вялікае Падлесце, Клецкага Дома культуры, Запольскай хаты-чытальні Карэліцкага раёна, швейнай фабрыкі, Дзягалеўскай сярэдняй школы і інш. Усяго 32 харавыя калектывы.

З дакладам аб творчым шляху лаўрэатаў выступіў заслужаны дзеяч мастацтва БССР рэжысёр Л. Літвінаў.

У Тэатральным Аб'яднанні БССР

Гэтымі днямі ў канцэртнай залі Беларускасерваторыі Тэатральнае Аб'яднанне БССР наладзіла творчы вечар сустрэчы працоўнікоў мастацтва з лаўрэатамі Сталінскай прэміі — народнай артысткай БССР І. Ждановіч, двойчы лаўрэатам Сталінскай прэміі нар. арт. БССР Г. Глебавым, нар. арт. БССР Б. Платонавым і засл. арт. БССР рэжысёрам К. Санніковым.

З дакладам аб творчым шляху лаўрэатаў выступіў заслужаны дзеяч мастацтва БССР рэжысёр Л. Літвінаў.

Пасля даклада сіламі артыстаў Беларускага Дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Янкі Купалы, пры ўдзеле лаўрэатаў, былі паказаны пасобныя сцэны з п'ес «Канстанцін Заслонаў» — А. Маўзона, «Ваўкі і авечкі» — А. Астроўскага, «Хто смецца апошні» — К. Крапівы, «Рама і Джульета» — В. Шкеліна і «Апошняя» — М. Горкага.

Вольжына, фактычна недапрацавана твор, у выліку чаго надоўга затрымаўся паказ спектакля. Маючы ў сваім партфелі творы маладых аўтараў на актуальную тэматыку («Прамень будучыні» В. Віткі — аб аднаўленні калгаса і «Песня нашых сэрцаў» В. Палеяка — аб адбудове новых гарадоў), тэатр чамусьці да гэтага часу не паставіў іх.

Такая-ж карціна і ў оперным тэатры. Памылкі ажыццэўленых судачных спектакляў выраўляюцца вельмі слаба. Праца над такімі творамі беларускіх кампазітараў, як «Князь-возера» В. Залатарава, «Надзея Дурава» А. Багатырова, «Андрэй Касценя» М. Аладава, «Машэка» Р. Пукста, пасоўваецца марудна.

Вось тут якрая і важна, каб пазбаўца ад усіх гэтых памылак дапамагло Тэатральнае Аб'яднанне БССР, з'езд якога наядна адбыўся. Праўленне выбрана, але работа

Летнія гастролі беларускіх тэатраў

Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Савецкім Міністраў БССР распрацавала план летніх гастролі беларускіх тэатраў.

Два драматычныя тэатры і тэатр музычнай камедыі правядуць летнія месяцы за межамі рэспублікі.

Барэцтва з гігантаняй і нерацыянальным выкарыстаннем дзяржаўных сродкаў пачалася з таго, што былі скарачаны штаты, пачалі менш выдаткоўваць на мастацка-музычнае афармленне, зменшылі тэрмін падрыхтоўкі спектакля.

Барэцтва з гігантаняй і нерацыянальным выкарыстаннем дзяржаўных сродкаў пачалася з таго, што былі скарачаны штаты, пачалі менш выдаткоўваць на мастацка-музычнае афармленне, зменшылі тэрмін падрыхтоўкі спектакля.

Зусім наядна яшчэ ў тэатры імя Янкі Купалы на афармленне некаторых спектакляў выдаткоўвалася звыш поўмільёна рублёў.

Нашы тэатры значна наблізіліся да гледача. Выяздныя спектаклі калектываў тэатраў імя Янкі Купалы, Рускага, опернага, Яўрэйскага на трактарным завозе, у Барысаве, Бабруйску зрабіліся цяпер не выпадкам, а сістэмай. Пры-

жэ, большасць гэтых тэатраў іны раз за вечар паказваюць па два спектаклі — адзін на асноўнай сцэне, а другі — в'яздны.

Нельга сказаць, што нашы дзяржаўныя тэатры, якія засталіся на датыцы, эканомна выкарыстоўваюць дзяржаўныя сродкі.

Першыя зрухі ў перабудове работ тэатраў яшчэ не могуць задаволяць гледача. Есць шмат недахопаў у галіне рэпертуара і творчай працы артыстаў і рэжысёраў.

Нашы тэатры значна наблізіліся да гледача. Выяздныя спектаклі калектываў тэатраў імя Янкі Купалы, Рускага, опернага, Яўрэйскага на трактарным завозе, у Барысаве, Бабруйску зрабіліся цяпер не выпадкам, а сістэмай. Пры-

жэ, большасць гэтых тэатраў іны раз за вечар паказваюць па два спектаклі — адзін на асноўнай сцэне, а другі — в'яздны. Гэта неабходна практыкаваць і надалей. У кожным тэатры павінны быць такія спектаклі, якія можна было-б паставіць на малой сцэне — у клубе, доме культуры і на в'яздных пляцоўках буйных калгасаў.

рускі Дзяржаўны тэатр імя Якуба Коласа, а ў Віцебск на гастролі выяздзе Дзяржаўны Рускі драматычны тэатр БССР.

Пасля паездкі ў Пінск у гастрольнае падарожжа на Украіну (Жытомір) накіруецца Дзяржаўны тэатр імя Ленінскага комсамола.

Абласныя драматычныя тэатры — Гродзенскі і Магілёўскі — наведваюць: першы — Маладзечна, Полацк і Брэст, другі — Гомель і Бабруйск.

У Мінск у чэрвені прыедзе Беларускі Дзяржаўны тэатр імя Янкі Купалы і тэатр музычнай камедыі БССР.

У гастрольныя паездкі выехалі і абласныя тэатры БССР. Баранавіцкі драматычны тэатр з поспехам выступае ў Пінску, Палескі — у Мазыры. Апошні наведвае гарады Барысаў, Оршу і Магілёў.

У Мінск у чэрвені прыедзе Беларускі Дзяржаўны тэатр імя Янкі Купалы і тэатр музычнай камедыі БССР.

У гастрольныя паездкі выехалі і абласныя тэатры БССР. Баранавіцкі драматычны тэатр з поспехам выступае ў Пінску, Палескі — у Мазыры. Апошні наведвае гарады Барысаў, Оршу і Магілёў.